

Legeforeningen – en pådriver i menneskerettighetsarbeidet

Menneskerettighetsarbeid gjennom flernasjonale samarbeidsprosjekter er et satsingsområde for Legeforeningen. De viktigste samarbeidspartnere er søsterforeningene i Tyrkia og det tidligere Jugoslavia.

3.–4. november 2001 arrangerte Legeforeningens utvalg for menneskerettigheter, The Human Rights Foundation of Turkey og The Turkish Medical Association, konferansen Health and Prison i Mersin i Tyrkia.

Tyrkiske leger frykter fengselsreform

Det er kjent at tortur og annen nedverdiggende behandling forekommer hyppig under arrestasjon og fengsling i Tyrkia. Dessuten blir mange fengslet under den såkalte terroristlov. Dette dreier seg ofte om politisk opposisjonelle som fremmer sin sak på fredelig vis med anerkjente politiske virkemidler. Også leger og andre helsearbeidere er blitt arrestert og fått fengselstraffer, bl.a. for å nekte å gi opplysninger om pasienter til myndighetene.

Bakgrunn for konferansen var fengselsreformene i Tyrkia og de store protestene mot disse. Tradisjonelt har tyrkiske fanger sonet i store «dormitories» som kan huse opptil 60–100 innsatte. I de senere årene har Tyrkia bygd nye, såkalte «high security prisons» beregnet for politiske fanger og personer dømt for organisert kriminalitet.

Rapporter tyder på at fangene blir utsatt for nedverdiggende og torturliknende behandling i disse nye fengslene. Både Turkish Medical Association og The Human Rights Foundation of Turkey er bekymret for den psykiske helsen til de innsatte som sitter isolert over lengre tid. Den eneste kontakten mange har til verden utenfor cellen, er en halvtimes besøk per uke.

De nye fengslene har hver 360 plasser, fordelt på celler som kan ta tre innsatte. Cellene, hver med et areal på 50 kvadratmeter, har en tilstøtende luftegård på 50–60 kvadratmeter med høye murer rundt. Det er også noen enmannsceller der tre stykker er organisert rundt en luftegård på ca. 50 kvadratmeter. I tillegg er det eneceller brukt som isolering i forbindelse med disiplinærstraffer. Soningsforholdene er foreløpig slik at fangene ikke kan kommunisere eller ha sosialt samvær med andre enn dem som de sitter sammen med. Man har derfor advart fengselsmyndighetene mot å bruke isolasjon som straff.

The European Committee for the Prevention of Torture har krevd at de innsatte skal ha åtte timer med felles aktiviteter utenfor cellene, men kravet er ikke fulgt opp av tyrkiske myndigheter. Politisk opposisjonelle

med erfaringer fra fengselsopphold, frykter at denne typen fengsler gir fangene mindre beskyttelse mot overgrep.

Konklusjonen var at det skal arbeides videre med et dokument om rettigheter og plikter for de innsatte. Den norske lægeforening har påtatt seg ansvaret for å utvikle et nettsted der referatene fra arbeidsgruppene fra konferansen legges ut, og der alle deltakerne

før. Sikkerhetspolitiet var til stede under hele konferansen og tok videoopptak av alle deltakerne. Konferansen samlet 53 deltakere, hvorav 44 kom fra ulike deler av Tyrkia.

Samarbeid mellom bosniske og serbiske leger

Den norske lægeforenings utvalg for menneskerettigheter tok i 1993 initiativ til et samarbeidsprosjekt der målsettingen blant annet var å gjenopprette kontakten og dialogen mellom legeforeningene i de nye republikkene i det tidligere Jugoslavia. Siden den gang har det vært arrangert seks seminarer og konferanser med ulike temaer. Den siste ble holdt i Serbia i april 2001 der legeforeningene fra Albania, Bosnia og Hercegovina, Bulgaria, Makedonia, Romania og Serbia deltok. Temaet var landenes behov for å bygge ut primærhelsetjenesten for å få til et mer effektivt helsevesen.

En av konklusjonene fra konferansen var å utvikle samarbeidsprosjekter mellom to eller flere land i regionen for å styrke allmennpraktikernes kunnskaper og ferdigheter. Utvalget har i samarbeid med leger fra Bosnia og Hercegovina og Serbia utarbeidet et utdanningsprogram i psykiatri for allmennpraktikere som skal prøves ut våren 2002.

Prosjektgruppen består av leger fra begge landene, og meningen er at de skal samarbeide om gjennomføring og evaluering. Foruten kompetanseoppbygging vil et slikt prosjekt bidra til å videreutvikle samarbeid og dialog mellom den bosniske og serbiske legeforening.

– Bjørn Oscar Hoftvedt og Sverre Varvin, Den norske lægeforenings utvalg for menneskerettigheter

Sidsel Rodge (til v.) og Birgit Lie sammen med to tyrkiske deltakere under en av konferansene som menneskerettighetsutvalget har arrangert. Foto B.O. Hoftvedt

får mulighet til å komme med sine bidrag. Dette kan være en fin mulighet for de organisasjonene som arbeider for bedre forhold i fengslene i Tyrkia til å få innsikt i hvordan den internasjonale tenkningen er på dette området.

De tyrkiske arrangørene ble først nektet å holde konferansen, men etter møter med innenriksdepartementet fikk de tillatelse dagen

— fakta —

Legeforeningens utvalg for menneskerettigheter

Den norske lægeforenings utvalg for menneskerettigheter arbeider med spørsmål og konflikter rundt forholdet mellom medisinsk virksomhet og menneskerettigheter. Målgruppen er leger og annet helsepersonell som blir hindret i å utøve sin virksomhet eller forfulgt på grunn av sitt engasjement for menneskerettigheter. Utvalget består av sju medlemmer oppnevnt av sentralstyret for to år om gangen. Det første utvalget ble opprettet første gang i 1991.